

Nr 28

*Bevillningsutskottets betänkande med anledning av motioner
angående beskattningen av företagsvinster.*

(2:a avd.)

I motionerna I: 643 av herr *Ottosson m. fl.* och II: 817 av herr *Nordgren m. fl.* har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att Kungl. Maj:t överlämnar motionerna till företagsskatteutredningen att tas i beaktande vid fullgörandet av dess uppdrag.

Gällande bestämmelser

Dubbelbeskattningen av svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar innebär enligt gällande regler i princip att aktiebolagens och föreningarnas vinster beskattas dels hos företagen, dels hos delägarna, när vinstmedlen utdelas till dessa. Bolagen och föreningarna äger, med vissa undantag, inte göra avdrag vid taxeringen för belopp som utdelas, vilket innebär att fonderad och utdelad vinst i princip beskattas efter samma grunder.

En betydande uppluckring av den ifrågavarande dubbelbeskattningen — främst genom möjligheten till avdrag för utdelning på nyemitterade aktier — har skett genom den s. k. Annell-lagen, vilken lagstiftning numera blivit permanent. Annell-lagen (SFS 1960:658; förlängd g. SFS 1964:80) är i vad den avser skattskyldighet för utdelningar numera inarbetad i 54 § kommunalskattelagen, medan bestämmelserna om avdrag för utdelning på nyemissioner återfinns i förordningen om avdrag vid inkomsttaxeringen för viss aktieutdelning (SFS 1967:94).

Enligt 54 § kommunalskattelagen är svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar frikallade från skattskyldighet för utdelning på aktier i svenska aktiebolag och på andelar i svenska ekonomiska föreningar under förutsättning att aktierna eller andelarna inte innehas i kapitalplaceringssyfte. Från skattefriheten har emellertid undantagits aktiebolag och ekonomiska föreningar, som driver bank- eller annan penningrörelse eller försäkringsrörelse. Dock är aktiebolag och ekonomiska föreningar, som driver bank- eller annan penningrörelse eller sådan rörelse jämte annan verksamhet, frikallade från skattskyldighet för utdelning på aktier och andelar, vilka innehas som ett led i organisationen av bolagens

Bihang till riksdagens protokoll 1968. 7 saml. Nr 28

eller föreningarnas verksamhet till den del denna avser annat än förvaltning av fastighet, värdepapper eller annan därmed likartad lös egendom. Vidare äger aktiebolag, som driver sjuk-, olycksfalls- eller skadeförsäkringsrörelse, åtnjuta skattefrihet för utdelning på aktier, som innehas som ett led i organisationen av sådan verksamhet.

Från den tidigare provisoriska Annell-lagstiftningen har i 54 § kommunalskattelagen införts följande bestämmelser att gälla sådana utdelningar från svenskt aktiebolag eller svensk ekonomisk förening, som varit tillgängliga för lyftning fr. o. m. den 1 januari 1966. Aktiebolag eller ekonomisk förening, som driver byggnadsrörelse, tomtstyckningsrörelse eller yrkesmässig handel med fastigheter, åtnjuter inte skattefrihet för utdelning på aktie eller andel som utgör lagertillgång i rörelsen. För förvaltningsföretag — d. v. s. bolag eller föreningar, vilkas verksamhet uteslutande eller så gott som uteslutande består i förvaltning av värdepapper eller likartad lös egendom — inträder skattskyldighet för uppbumen utdelning i den mån sammanlagda beloppet därav överstiger den av bolaget för beskattningsåret beslutade egna utdelningen. Den utdelningsinkomst som fonderas blir således beskattad. Investmentföretag — d. v. s. sådana förvaltningsföretag, vilkas uppgift väsentligen är att genom ett välfördelat värdepappersinnehav erbjuda aktieägare eller andelsägare riskfördelning och vilkas aktier eller andelar ägs av ett stort antal fysiska personer — blir skattskyldiga för uppbumen utdelning i den mån sammanlagda beloppet därav överstiger 125 procent av den av företaget för beskattningsåret beslutade utdelningen.

Enligt förordningen om avdrag vid inkomsttaxeringen för viss aktieutdelning medges svenskt aktiebolag vid beräkning av nettointäkt av rörelse eller jordbruksfastighet avdrag för utdelning på nyemitterade aktier med 5 % av vad som inbetalats för aktierna före beskattningsårets utgång. Procenttalet i den tidigare provisoriska Annell-lagstiftningen utgjorde 4. Rätten till avdrag får numera åtnjutas under 10 mot tidigare 6 kalenderår. Avdrag medges dock inte senare än femtonde taxeringsåret efter det då inbetalning för aktierna först ägde rum. Avdraget kan därvid förskjutas inom 15-årsperioden, för den händelse utdelning inte skulle ske under något år. I förordningen finns vidare specialbestämmelser angående förbud mot avdragsrätt dels när inbetalning av aktier skett genom apport av aktier eller andelar i ekonomiska föreningar, dels när det emitterande bolaget under beskattningsåret eller tidigare utskiftat tillgångar till delägarna och dels när mer än 50 procent av det utdelande bolagets aktier vid utdelningstillfället ägdes av svenskt aktiebolag, svensk ekonomisk förening eller utländskt bolag. De nya reglerna om avdragsrätt gäller nyemissioner fr. o. m. den 1 juli 1966. För emissioner som gjorts under tiden den 1 januari 1961—den 30 juni 1966 gäller fortfarande bestämmelserna i 1—8 §§ i den provisoriska Annell-lagstiftningen.

Frågans tidigare behandling

Samma motionsyrkande som det förevarande prövades av riksdagen förra året men avvisades. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 7 erinrade utskottet om att den avdragsrätt för utdelning på nyemitterade aktier, som tillkommit genom den provisoriska s. k. Annell-lagen, redan visat sig vara av betydelse för företagens kapitalanskaffning. Permanentningen av Annellagstiftningen skulle enligt utskottets mening innebära ytterligare lättnader i dubbelbeskattningen av bolagens vinster. Utskottet framhöll avslutningsvis att frågan om dubbelbeskattning av aktiebolag och ekonomiska föreningar borde prövas inom ramen för en omprövning av företagsbeskattningen.

Motionerna

Motionärerna framhåller att genom förordningen om avdrag vid inkomsttaxeringen för viss aktieutdelning en högre grad av likformighet i beskattning uppnås av de hos aktiebolagen gängse förekommande finansieringsformerna än vad som tidigare varit fallet. En viss olikformighet kvarstår dock fortfarande. Bl. a. missgynnas aktiebolag med hög intern finansiering jämfört med sådana aktiebolag där den externa finansieringen svarar för det huvudsakliga kapitalbehovet. Vidare medges ej fullt avdrag för sådan utdelning som överstiger 5 procent av nyemitterat kapital. Dessutom behandlas aktiebolag och ekonomiska föreningar i vad det gäller avdrag för utdelning ej likformigt.

I detta sammanhang måste man enligt motionärernas mening beakta de regler för skattskyldighet i vissa fall för utdelning som numera intagits i 54 § kommunalskattelagen. Genom dessa regler, som gäller både för svenska aktiebolag och för svenska ekonomiska föreningar, utgör syftet med aktieinnehavet en avgörande faktor när det gäller att bestämma om skattskyldighet eller inte föreligger för utdelning. Detta medför, med hänsyn tagen till förordningen om avdrag vid inkomsttaxeringen för viss aktieutdelning, att kapitalanskaffningen för aktiebolag från ekonomiska föreningar och aktiebolag jämförd med kapitalanskaffningen från övriga investerare kan få en ur beskattningssynpunkt olikartad behandling. Motionärerna anser det därför önskvärt att en total avveckling av dubbelbeskattningen av svenska ekonomiska föreningar och svenska aktiebolag kunde ske och i så fall på ett sådant sätt att dessa båda företagsformer får en ur beskattningssynpunkt fullt likformig behandling och att beskattningen får en helt neutral inverkan på valet av finansieringsform.

Avslutningsvis framhåller motionärerna att flertalet av aktiebolagen i vårt land utgörs av familjebolag eller s. k. egenföretag. För dessa företag torde enligt motionärernas mening en successiv avveckling av dubbelbe-

skattningen komma att till en början få ringa betydelse, eftersom de på grund av den betungande dubbelbeskattningen sällan redovisar vinst. Detta har i sin tur medfört ett ringa intresse för placering av riskvilliga medel i familjebolagen. En avveckling av dubbelbeskattningen skulle innebära att dessa företag bereddes tillgång till emissionsmarknaden och därmed också möjlighet till en effektivare kapitalförsörjning. Förslaget skulle innebära ett uppfyllande av önskemålet om en spridning av det riskvilliga kapitalet på ett större antal ägare.

Utskottet

Utmärkande för beskattningen av aktiebolags och ekonomiska föreningars inkomst är bl. a. att denna i princip beskattas två gånger, nämligen dels hos bolaget eller föreningen och dels, i den mån inkomsten utdelas, hos delägarna. Bolagen och föreningarna äger — med nedan angivet undantag — inte rätt till avdrag vid taxeringen för utdelade belopp, vilket innebär att fonderad och utdelad vinst beskattas lika. För de kooperativa föreningarna har dubbelbeskattningen så till vida modifierats, att avdrag medges för utdelning i form av pristillägg, rabatter eller dylikt i förhållande till gjorda inköp eller försäljningar. För att förhindra kedjebeskattnings är svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar principiellt frikallade från skattskyldighet för utdelning på sådana aktier eller andelar i svenskt aktiebolag eller svensk ekonomisk förening, som inte innehas i kapitalplacersyfte. Skattefriheten gäller dock inte i fråga om sådana aktiebolag och ekonomiska föreningar, vilka driver bank- eller annan penningrörelse eller försäkringsrörelse. Inte heller aktiebolag eller ekonomisk förening, som driver byggnadsrörelse, tomtstyckningsrörelse eller handel med fastigheter åtnjuter skattefrihet för utdelning på aktie eller andel som utgör lagertillgång i rörelsen. I fråga om förvaltningsföretag gäller att de beskattas för sådan utdelningsinkomst som fonderas.

Dubbelbeskattningen av aktiebolag är numera uppmjukad genom förordningen om avdrag vid inkomsttaxeringen för viss aktieutdelning, vilken antogs av 1967 års vårriksdag. Förordningen bygger på den tidigare provisoriska s. k. Annell-lagstiftningen. Bestämmelserna innebär att svenska aktiebolag vid beräkning av nettointäkt av rörelse eller jordbruksfastighet är berättigade till avdrag för utdelning på aktie, för vilken inbetalning sker efter den 30 juni 1966 i samband med bolagsbildning eller ökning av aktiekapital. Avdrag medges med 5 % av det vid beskattningsårets utgång för de nya aktierna inbetalade kapitalet. Avdrag får ske under högst tio år och inte senare än femtonde taxeringsåret efter det då inbetalning för aktierna först skedde. För nyemissioner som gjorts före den 1 juli 1966 gäller den tidigare provisoriska s. k. Annell-lagen, d. v. s. avdrag kan medges med 4 % under sammanlagt sex år.

Enligt motionärernas mening är det otillfredsställande att lagstiftningen om avdrag för viss aktieutdelning inte gäller de ekonomiska föreningarna. För att aktiebolag och ekonomiska föreningar skall få en från beskattningssynpunkt fullt likformig behandling och beskattningen en neutral inverkan på valet av finansieringsform förordar motionärerna en total avveckling av dubbelbeskattningen av dessa företagsformer. Detta skulle medföra att framför allt familjeföretagen fick tillgång till emissionsmarknaden och därigenom möjlighet till en effektivare kapitalförsörjning.

Utskottet vill inledningsvis erinra om att under förarbetena till Annellagstiftningen också undersöktes huruvida ekonomiska föreningar borde få rätt till avdrag för utdelning. 1960 års bolagsskattesakkunniga ansåg dock inte att så borde ske. Som skäl härför åberopades framför allt att de ekonomiska föreningarna inte vänder sig till den egentliga kapitalmarknaden vid anskaffande av eget kapital och att utdelning på insatskapital praktiskt taget aldrig förekommer inom den jordbrukskooperativa föreningsrörelsen. Flera remissmyndigheter uttalade i anslutning härtill att införandet av regler om partiellt upphävande av dubbelbeskattningen av ekonomiska föreningar skulle vara förknippat med många svårigheter. Departementschefen delade i prop. 1960: 162 dessa synpunkter.

I prop. 1967: 17 med förslag till permanentning av Annellagstiftningen ansåg departementschefen sig inte böra ta upp frågan om en avveckling av dubbelbeskattningen av bolagens vinster eller att mildra den t. ex. genom att medge visst avdrag för utdelning på allt inbetalat aktiekapital eller beskatta utdelad vinst lägre än fonderad etc. Departementschefen åberopade därvid att dubbelbeskattning av bolagsvinster förekommer i åtskilliga länder med beskattningssystem liknande det svenska. Den föreslagna permanentningen av bestämmelserna om rätt till avdrag för utdelningar på nyemissioner fann departementschefen emellertid inte hindra att dessa bestämmelser liksom all skattelagstiftning omprövades, om de förutsättningar på vilka bestämmelserna byggde skulle mera radikalt förändras.

Utskottet har, då det prövat yrkanden som syftar till en avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar, upprepade gånger åberopat den omprövning av företagsbeskattningen, som f. n. pågår och som har till syfte att undersöka bl. a. möjligheterna till en variation av de permanenta skattereglerna i olika konjunktursituationer eller till en differentiering av reglerna efter företagets art och storlek. Utskottet har därvid framhållit att i denna omprövning även ingår såväl frågan om dubbelbeskattning av aktiebolag och ekonomiska föreningar som en analys av erfarenheterna kring Annellagstiftningen. På grund härav och då i de nu förevarande motionerna inte anförts något skäl för ändrat ståndpunkts-tagande från utskottets sida, avstyrker utskottet bifall till skrivelseyrkandet i motionerna.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet
att riksdagen avslår motionerna I: 643 och II: 817
Stockholm den 14 mars 1968

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar John Ericsson (s), Einar Eriksson (s), fröken Ranmark (s), herrar Yngve Nilsson (h), Sundin (cp), Gösta Jacobsson (h), Lundström (fp), Paul Jansson (s), Arne Pettersson (s) och Tistad (fp); samt

från a n d r a kammaren: herrar Brandt (s), Allard (s), Gustafson i Göteborg (fp), Vigelsbo (cp), Asp (s), Andersson i Essvik (s), Eriksson i Bäckmora (cp), fru Holmqvist (s), herrar Lothigius (h) och Öhvall (fp).

Reservationer

1) av herrar *Yngve Nilsson* (h), *Gösta Jacobsson* (h) och *Lothigius* (h), vilka — under återopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 643 och II: 817 — ansett att utskottet bort hemställa

att riksdagen, med bifall till motionerna I: 643 och II: 817, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att Kungl. Maj:t överlämnar motionerna till företagsskatteutredningen att beaktas vid fullgörande av dess uppdrag.

2) av herrar *Sundin* (cp), *Lundström* (fp), *Tistad* (fp), *Gustafson* i Göteborg (fp), *Vigelsbo* (cp), *Eriksson* i Bäckmora (cp) och *Öhvall* (fp).